

qu'es trempe, / de gau lusirà», «Di Marlo, que s'envoulavon, / ansin li paraulo calavon: / calavon pau-a-pau, de nivo en nivo d'or» (trad. «s'éteignaient»), *Mireio* x, 37.2; xii, 32. Però altres cops ja és merament 'entrar en silenci': «que t'uto barbo 5 *cale*: vau faire la benedicioun», *Moun Espelido*, p. 76. Hi ha una variant local *caït*, fins a Marsella i el Var, ben difícil d'explicar si no és com a forma viatgera imitada del català, cosa que costa de creure d'un concepte així. Per a l'extensió total del mot 10 en territori francès, veg. O. Bloch, *Bull. Dict. Wallon* xvii, 39ss. (i *FEW*, s. v.). —³ Es deu inspirar en alguna il·lustre frase francesa, com la de Rabelais: «J'entre plus avant en ceste matière que né établissois au commencement; icy doncques *cal- 15 leryer mes voilles*, remettant le reste au livre ---», *Gargantua*, § 10 (ed. 1919, p. 52). Tals coses no és inversemblant que ajudessin a engruixir el corrent, però corrent que davallava d'altres vessants.

Callaris, callastre, V. call

CALLAU, del cèlt. KALIAUO- 'roc, pedra'; a penes es pot dir que sigui mot català, car només la toponímia en conserva rastre en uns pocs pobles de Conflent i Rosselló; i com a mot viu, només ho és encara en algun rar poble fronterer: el vaig sentir encara a Arboçols, arran del límit llgd., al NO. d'Illa (*akél koláu* --- assenyalant-me'l de lluny, 1960; Ribera del Callau, prop de Mentet); és una lleu extravasació de l'àrea de l'oc. *calbau*, fr. *caillou* id., per a l'etimologia dels quals, veg. Bertoldi, en el *FEW* II, 97b i n. 7, cf. Pedersen, *VglKeltGr.*, 68; I, 69; Loth, *RCelt.* xxxv, 25; *DCEC* I, 603b.

Un altre mot l'àrea del qual, poc més extensa, sembla també cèltica, és l'adj. *callol*, que el *DAG.* recollí a Perpinyà per a 'grogüenc (o ros tirant a vermell)', i *AlcM* a Puigcerdà, segons sembla només com a qualificatiu aplicat a un bou o vaca; de més a més en el Capcir vaig anotar *mosca kolóla* 'gran tàvec groc' (Formiguera, 1960). Eiv. *gatjol* «color morado» (PzCabr.), amb dissimilació *!l > j!*.

És una paraula pròpiament occitana, viva en la zona Tarn-Erau-Roergue i no estranya a la llengua rodanesa: «li counventialo en glèiso van, / e qu'a 45 través l'oumbro *caïolo* / que trais lou mou(c) de la viholo ---» (trad. «à travers le clair-obscur projeté par la lampe faible»), Mistral (*Nerto* v, 301),¹ al costat d'això sembla que hi hagué una forma més radical, del tipus *calb*, conservada en rodanès en un diminutiu *caiet*, -eto («escoundu dins l'oumbro *caieto*, / si man de pau-a-pau se mesclavon ensèn», trad. «dans l'ombre pie»), *Mireio* v, 11.6) i mantingut en parlars del Delfinat i Alvernà, amb la palatalització normal de *ca-* en *cha-* o *ja-*, en formes com *jalb*.² Reapareix en zones castellanques de les de més substrat cèltic: *roca cayuela* «roca de tono claro» en les províncies de Madrid i Alaba (Oliver Asín, *Etim. de Madrid*, p. 93); ast. *castaña cayuela* (que Rato cita en la dita proverbial, referent al porc: «castaña *cayuela*, que 'l gochu 60

non te cueya»).

Tenim, doncs, aquí, un adjectiu KALIO- que ens recorda les romanalles gèl·liques que hom ha assenyalat com a radical de KALIAUO- 'roc': els noms de planta *callio-marcus* «equi ungulá» en el metge bordelès Marcellus Empiricus (xvi, 101) i *epo-calium* «ungula caballina» en glosses (*CGL* III, 589, 63, *ebulcalium* en altres) de EPALO 'poltre', *IEW*, 524.9, 924.30, o sigui la que en català anomenem pota de cavall, és a dir el *tussilago farfara*, com mostra Bertoldi (*l. c.*, n. 7), en bretó dita també *troat march* «pied de cheval»; també en un nom de lloc *terminum Calimarcensem* (Holder I, 700).

Som, doncs, en món cèltic. Ara bé com que MARKO- i EPO- són els noms cèltics del cavall, restant així KALIO- com a nom de la pota, peül·la o ferradura, objecte dur com una pedra, això ens mostra una persistent tendència a aplicar el mot a un animal, que ens recorda la quasi exclusiva aplicació de *callol* i con- 20 gèneres al cavall i a d'altres animals; d'altra banda el fet de designar el tussilag ens recorda que són les seves lígules grogues la cosa més característica de les inflorescències del tussilag (*DFa.*, s. v. *pota de cavall, pota d'egual*). No convé oblidar que un animal 25 d'aquests colors es diu *clapejat*, i que aquest adj. és derivat de *clap-claper* 'roc'. Reconeguem que aquestes bases semàntiques són menys clares que la inducció d'un origen cèltic que tan netament es desprèn de l'àrea oc.-ross. i cast. del tipus *calb-calbol*; i que en tot cas fóra convenient de tornar al problema amb més reflexió i més proves.

¹ *Colbol* «bigarré» en el poeta roergat Peyrot; «adj. pie; animal dont la robe est de plusieurs couleurs: *váco cayólo*, vache pie; *rat cayol*, rat jaune et blanc», Mázuc; «*caihhol*, -lo, se dit de ceux qui ont les cheveux de plusieurs nuances (noirs et blonds, etc.)» i, en el seu suplement, «vairon --- d'un chien qui a un oeil d'une couleur différente de l'autre», Gary, *Patois du Tarn*. —² Queyràs *jailb*, -o, «(animal) tachteté de blanc», Briançon *jaillo* «femme blonde» (Chabrand), Gilhoc (N. de l'Ardecha) *tsaye*, -o, «à plusieurs couleurs, bariolé, p. ex. un boeuf dont la robe à deux couleurs» (Clugnet); alvern. *cháí, tsáí, -ia*, «tachtetée (peau des animaux)» (Vinols). *Conte Calbols* d'Antonin Perbosc (més que verdellosos).

Calleuma, V. callar

CAL-LIGRAFIA, *calligraf*, *calligràfic*, presos dels grecs *καλλιγραφία, καλλιγράφος* id., cpts. amb l'arrel dels mots grecs *κάλλος* 'bellesa' i *καλός* 'formós', i el gr. *γράφω* 'jo escric'. Altres cpts. del mateix mot grec: *calidoscopi* [*caleid-*, 1868, *SLitCosta*], format 55 *εἶδος* 'imatge' i *σκοπέω* 'jo miro'; *calidoscòpic*. *Callitricàcies* (*DFa.*) amb *θρίξ, τριχός*, 'pèl' (per la primor de llur tija): són les anomenades *water starworts* o *callitriche* en anglès, de les geranials (Webster). *Calomelans* [1839, Lab.], probablement transmes pel fr. antiq. *calomélas* (avui *calomel*), format amb *μέλας*,